TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Mã số mã vạch: Nền tảng truy xuất nhưng còn “khoảng trống”

20:58 23/03/2026

Truy xuất nguồn gốc thông qua mã số mã vạch và mã QR đang trở thành công cụ quan trọng giúp người tiêu dùng kiểm tra thông tin sản phẩm, đồng thời hỗ trợ cơ quan quản lý giám sát thị trường. Tuy nhiên, việc triển khai chưa đồng bộ khiến hiệu quả vẫn chưa như kỳ vọng.

Tăng minh bạch, siết quản lý nhờ truy xuất nguồn gốc

Trong bối cảnh người tiêu dùng ngày càng quan tâm đến chất lượng và nguồn gốc hàng hóa, truy xuất nguồn gốc thông qua mã QR hoặc mã số mã vạch đang trở thành xu hướng tất yếu. Chỉ với một thao tác quét mã bằng điện thoại thông minh, người mua có thể tiếp cận nhiều thông tin quan trọng như nguồn gốc nguyên liệu, quy trình sản xuất, đơn vị sản xuất hay thời hạn sử dụng của sản phẩm.

Hoa quả bày bán trong siêu thị được dán tem truy xuất nguồn gốc, giúp người tiêu dùng dễ dàng kiểm tra thông tin sản phẩm (Ảnh minh họa)

Không chỉ giúp người tiêu dùng yên tâm hơn khi lựa chọn, truy xuất nguồn gốc còn tạo áp lực buộc doanh nghiệp phải minh bạch hóa thông tin, nâng cao trách nhiệm đối với sản phẩm đưa ra thị trường. Đây cũng là xu hướng phù hợp trong bối cảnh chuyển đổi số và hội nhập sâu rộng.

Khung pháp lý cho hoạt động này cũng đang dần được hoàn thiện. Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Chất lượng sản phẩm, hàng hóa năm 2025 (có hiệu lực từ ngày 1/1/2026) đã đưa ra yêu cầu rõ ràng hơn về truy xuất nguồn gốc, đặc biệt với các nhóm sản phẩm có mức độ rủi ro cao. Theo đó, truy xuất nguồn gốc không chỉ là khuyến khích mà trở thành yêu cầu bắt buộc theo lộ trình cụ thể.

Đồng thời, luật cũng định hướng hiện đại hóa quản lý thông qua phân loại sản phẩm theo mức độ rủi ro, áp dụng "hộ chiếu số" và tăng cường kiểm soát trên nền tảng số. Theo ông Nguyễn Nam Hải, Chủ tịch Ủy ban Tiêu chuẩn - Đo lường - Chất lượng quốc gia, việc minh bạch hóa thông tin sản phẩm thông qua truy xuất nguồn gốc là nền tảng quan trọng giúp nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước và giá trị hàng hóa Việt Nam trong chuỗi cung ứng toàn cầu.

"Trong thời gian tới, cơ quan quản lý sẽ khuyến khích áp dụng truy xuất nguồn gốc bắt buộc với nhóm sản phẩm có rủi ro cao, tạo nền tảng pháp lý và kỹ thuật để đẩy mạnh ứng dụng công nghệ số, dữ liệu liên thông phục vụ quản lý và bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng. Đồng thời, đề xuất chế tài mạnh với hành vi làm giả mã truy xuất, coi đây là hành vi gian lận nghiêm trọng", ông Nguyễn Nam Hải cho biết.

Hoạt động truy xuất nguồn gốc góp phần bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng (Ảnh minh họa)

Cần đồng bộ từ doanh nghiệp đến người tiêu dùng

Dù mang lại nhiều lợi ích, nhưng trên thực tế, việc ứng dụng mã số mã vạch vẫn chưa đồng đều. Trong khi các hệ thống bán lẻ hiện đại đã triển khai tương đối bài bản, thì tại nhiều chợ truyền thống và cơ sở sản xuất nhỏ lẻ, việc áp dụng còn hạn chế.

Đáng chú ý, không ít trường hợp sản phẩm có gắn mã vạch nhưng khi quét lại không hiển thị thông tin đầy đủ, hoặc chỉ cung cấp dữ liệu chung chung, thiếu chi tiết. Điều này khiến người tiêu dùng khó phân biệt hàng thật - giả, đồng thời làm giảm niềm tin vào công cụ truy xuất nguồn gốc.

Ở góc độ người tiêu dùng, thói quen sử dụng cũng chưa phổ biến. Chị Nguyễn Thu Hương (Nguyễn Khuyến, phường Hà Đông, Hà Nội) cho biết, dù có thể quét mã bằng điện thoại nhưng “chị hiếm khi kiểm tra vì thông tin đôi khi chưa rõ ràng hoặc mất thời gian”. Trong khi đó, anh Nguyễn Anh Duy (Đội Cấn, Hà Nội) chia sẻ rằng, nhiều lần quét mã nhưng chỉ nhận được thông tin sơ sài, khiến anh dần không còn hứng thú với việc sử dụng công cụ này.

Tuy nhiên, cũng có không ít người tiêu dùng đánh giá cao công cụ này. Chị Hoàng Thị Thu Hoa (phường Hồng Hà, Hà Nội) cho biết, những sản phẩm có mã QR truy xuất nguồn gốc giúp chị yên tâm hơn vì có thể kiểm tra được nơi sản xuất, nguyên liệu và quy trình sản xuất.

Ở góc độ doanh nghiệp, truy xuất nguồn gốc cũng được xem là công cụ giúp nâng cao uy tín và mở rộng thị trường. Anh Lê Minh Cương, Giám đốc Công ty TNHH SpiCo cho biết: “Truy xuất nguồn gốc giúp doanh nghiệp minh bạch thông tin sản phẩm và tạo dựng niềm tin với khách hàng. Khi người tiêu dùng có thể dễ dàng kiểm tra nguồn gốc và quy trình sản xuất, họ sẽ yên tâm hơn khi lựa chọn sản phẩm. Đây cũng là yếu tố quan trọng để doanh nghiệp mở rộng thị trường và nâng cao giá trị thương hiệu".

Truy xuất nguồn gốc giúp doanh nghiệp minh bạch thông tin sản phẩm và tạo dựng niềm tin với khách hàng (Ảnh minh họa)

Ở góc độ quản lý và chuyên môn, ông Bùi Bá Chính - Giám đốc Trung tâm Mã số, Mã vạch quốc gia nhấn mạnh, mã số mã vạch giúp doanh nghiệp nâng cao hiệu quả quản lý và vận hành khi mỗi sản phẩm được gắn một mã số riêng biệt, qua đó doanh nghiệp có thể dễ dàng theo dõi số lượng, kiểm soát tồn kho, quản lý quá trình xuất nhập hàng hóa và giảm thiểu sai sót trong quá trình vận hành. Bên cạnh đó, mã số mã vạch còn góp phần tăng cường tính minh bạch và khả năng truy xuất nguồn gốc sản phẩm.

“Để đảm bảo mã số mã vạch được sử dụng phù hợp tiêu chuẩn quốc gia và quốc tế, đồng thời tạo lập cơ sở dữ liệu để quản lý thống nhất, minh bạch thì hoạt động quản lý nhà nước trong lĩnh vực mã số, mã vạch cần được triển khai một cách toàn diện, tập trung vào các hoạt động: Đăng ký sử dụng mã số mã vạch; cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng mã; khai báo, cập nhật thông tin vào cơ sở dữ liệu mã số mã vạch”, ông Bùi Bá Chính cho biết thêm.

Theo các chuyên gia, để mã số mã vạch thực sự trở thành công cụ giám sát hiệu quả, cần xây dựng hệ thống dữ liệu truy xuất thống nhất, kết nối giữa các cơ quan quản lý và doanh nghiệp. Đồng thời, tăng cường kiểm tra, xử lý nghiêm các hành vi gian lận liên quan đến mã số mã vạch.

Về lâu dài, việc nâng cao nhận thức và thói quen của người tiêu dùng cũng đóng vai trò quan trọng. Khi người mua chủ động kiểm tra thông tin sản phẩm, mã số mã vạch mới thực sự phát huy vai trò như một “lá chắn” bảo vệ quyền lợi

và góp phần minh bạch hóa thị trường.

Trong bối cảnh chuyển đổi số diễn ra mạnh mẽ, mã số mã vạch không còn chỉ là công cụ nhận diện mà đang trở thành nền tảng quan trọng trong quản lý hàng hóa. Tuy nhiên, để công cụ này phát huy hiệu quả thực chất, cần sự vào cuộc đồng bộ từ chính sách, doanh nghiệp đến người tiêu dùng, nhằm hướng tới một thị trường minh bạch và phát triển bền vững.

Minh An